Collectie Enklaar

Universiteit Utrecht

Universiteitsbibliotheek

Onderdeel van: Collectie Geschiedenis
Lemma Digitaal Repertorium: https://repertorium.library.uu.nl/collectie/enklaar/
Samengesteld door: Geert Goorhuis-Bams, 2024. Eindredactie: Bart Jaski, november 2024

Versie: 27-11-2024

VOORLOPIGE INVENTARIS

Diederik Theodorus Enklaar (1894-1962)

Diederik Theodorus Enklaar werd op 16 juli 1894 in Utrecht geboren, als zoon van Joannes Elisa Enklaar, ambtenaar te Utrecht, en Rienkiena Notten. Hij studeerde Nederlandse letteren in zijn geboortestad en promoveerde in 1922 bij prof. Otto Oppermann op het proefschrift *Het landsheerlijk bestuur in het Sticht Utrecht aan deze zijde van den IJsel gedurende de regeering van bisschop David van Bourgondië 1456-1496*. Het volgende jaar werd hij leraar aan het gymnasium in Breda, en trouwde met Jacqueline Françoise Spiering. Naar haar overlijden in 1928 hertrouwde hij twee jaar later met jkvr. Jeannetta Agnes van Foreest. Uit dit laatste huwelijk werden een zoon en een dochter geboren.

In Breda legde Enklaar zich toe op het publiceren over lokaal bestuur en recht in de middeleeuwse Nederlanden, en over cultuurhistorische onderwerpen zoals carnaval, onmaatschappelijken en Tijl Uilenspiegel. In 1946 volgde hij Oppermann op als hoogleraar in de Algemene en vaderlandse geschiedenis der middeleeuwen aan de Universiteit Utrecht, met als inaugurele rede *Problemen der institutionele geschiedenis van Nederland*. Hij werd in 1948 lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, en later van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België.

Enklaar herzag het gezaghebbende *Regels voor het uitgeven van historische bescheiden*, maar legde zich in toenemende mate toe op cultuurhistorische thema's, zoals de dodendans en het fenomeen Jeanne d'Arc. Met zijn leerlinge Marietje van Winter gaf hij de brieven van Jeanne d'Arc uit. Hij leerde zichzelf Spaans en publiceerde ook over Spaanse geschiedenis.

In de jaren 1950 werd Enklaar steeds zieker, en ging in 1959 met emeritaat. Zijn collega's en vrienden publiceerden ter ere van hem *Dancwerc. Opstellen aangeboden aan prof.dr. D.Th. Enklaar ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag* (Groningen, 1959). Enklaar overleed op 6 maart 1962.

COLLECTIE

In 2023 nam de familie van Enklaar contact op met dr. Carine van Rhijn, docente Geschiedenis aan de UU, om een bestemming te vinden voor Enklaars nalatenschap. Deze werd bij haar ondergebracht, waarna een portret van Enklaar in het Universiteitsmuseum werd ondergebracht, en zijn boekencollectie in 2024 in de Universiteitsbibliotheek. Bij het merendeel van de boeken en artikelen is Enklaar zelf de (mede-)auteur, redacteur of vertaler, en bij de meeste zitten documenten die betrekking hebben op de publicatie, waaronder enkele brieven van collega historici (o.a. Paul Bonenfant, Johan Huizinga en Helene Nolthenius), recensies, krantenknipsels, uitnodigingen, bedankjes, wenskaarten, persoonlijke berichten en boekenleggers. Ook zijn er publicaties van zijn vader, familieleden en anderen.

De collectie is integraal overgenomen en opgedeeld in vier categorieën:

- Boeken waarin Enklaar de (mede-)auteur, redacteur, inleider of vertaler is, op chronologische volgorde, nrs 1-32
- Boeken geschreven door anderen op alfabetische volgorde, A-F.
- Overige boeken/catalogi zonder auteur, I-V
- Blauwe map met Varia, omslagen 1-4

In de meeste boeken zit het ex-libris van Enklaar, waarvan er twee versies zijn. Niet al zijn publicaties zaten in zijn nalatenschap. Zijn boekencollectie was al in 1963 geveild bij Beijers (zie III beneden).

INVENTARIS COLLECTIE ENKLAAR (D.E. = Diederik Enklaar)

<u>Boeken waarin Enklaar de (mede-)auteur, redacteur, inleider of vertaler is, op chronologische volgorde, nrs 1-32</u>

1) ”Het landsheerlijk bestuur in het Sticht Utrecht aan deze zijde van den IJssel gedurende de regeering van bisschop David van Bourgondië, 1456-1496”: proefschrift t.v.v. doctor in de Nederlandsche letteren te Utrecht voor D.T. Enklaar, Utrecht, 1922, 206 p.

   In dit boek los:
   - bedankbriefkaart en brief aan D.E. van Samuel Muller, 1922
   - recensie van het proefschrift van D.E. door R. Fruin, in het Nederlandsch Archievenblad 1, 1922-3, en een reactie van D.E. in ibid., 1923/1924.
   - brief in het Duits uit Hongarije van Jolán Kádár, 1923.

2) Tweede exemplaar van bovenstaande titel.

   - Op de pagina naast het voorplat: “Agnae meae adoratea A.d. III Kal. Oct. MCMXXII”
   - Op pag. 47 bevindt zich een fraai bewerkte boekenlegger van stof
   - Bij het voorwoord en tussen pagina 102 en 103 bevindt zich een gedroogd mini bloemenbosje.

3) “Middeleeuwsche rechtsbronnen van stad en lande van Gooiland” uitgegeven door D.E., uit de serie: “Oud vaderlandsche rechtsbronnen”, derde reeks, nr. 3, Utrecht, 1932, 502 p.

   - los voorin het boek: getypte brief aan D.E. van het bestuur van Stad en Lands van Gooiland Hilversum, 1932
   - cataloguskaartje betreffende het boek: “Hoch-zeit der Menschheit” door R.J. Gorsleben
   - brief aan D.E. van: H. Putnam, Library of Congress, Washington, 1933
   - bestelbon voor boeken uit de Preussische Staatsbibliothek, 1934
   - briefkaart aan D.E. met een sinterklaasgedicht zonder afzender, 1932
   - op pag. 338 ligt een rode stoffenboekenlegger met plantmotief
   - op pag. 446 een gestencild briefje met de gegevens uit een archief van Hooft van Vreeland, opgestuurd door A.J. Maris.

4) “Opmerkingen over de Blauwe Schuit”, door D.E., voorop de kaft met pen geschreven: ‘Overdruk van het Verslag van de Vergadering der Sectie voor Letterkunde, Wijsbegeerte en Geschiedenis van het Provinciaal Utrechts Genootschap van Kunsten en Wetenschappen op Dinsdag 31 Mei 1932’, Utrecht, 7 p.

   - los voorin het boek: krantenknipsel met als titel: “Hoe ontstond carnaval?”, verdere gegevens ontbreken.

5) “Zestiende eeuwsche wandelingen door Nederland”; zwerftochten van Pieter Aelmanszoon secretaris van Naarden, 1525-1527”, door D.E., Hilversum, 1934, 64 p.

   - los voorin het boek: 2 folders van drukkerij de Kroon met hun nieuwste boeken, en een gevlochten papieren boekenlegger.

6) “Varende luyden; studiën over de middeleeuwsche groepen van onmaatschappelijken in de Nederlanden”, door D.E. uit de serie: Van Gorcum’s Historische Bibliotheek, deel 12, Assen, 1937, 143 p.

   - voorin geplakt: lijst met kranten en tijdschriften waarin de uitgave is aangekondigd (incl. 2de druk van 1956)
   - los voorin het boek: ansichtkaart uit Venetië aan D.E. van Albert
   - kleine briefjes met onleesbaar klein handschrift van D.E.? 9 x
   - briefje van K.N.A.W. aan D.E. van D.P. Blok over de Blauwe Schuit in Enkhuizen
   - getypt uittreksel van gemeentearchief Breda s.d.
   - brief van Gemeentearchief Breda aan D.E. over de Blauwe Schuit, 1945
   - afbeelding Tijl Uilenspiegel? 4 x
   - briefkaart aan D.E. van J.W. Muller, 1941, 2 x
   - recensie over dit boek 9 x
   - ansichtkaart uit Néris les Bain aan vrouw van D.E. (van Foreest) van D.E.
   - losse aantekeningen van D.E., 2 x
   - overdruk uit: “Bij de afbeelding van vrou Lors” door: M.E. Kronenberg 1961 met ex-libris van D.E.
   - boekbestelformulieren voor “Uit Uilenspiegel’s kring” door: D.E. (dit boek is de opvolger van “Varende Luyden”), 1 x (groot), 2 x (klein)

- op pag. 79 een zelfgetekende kaart van Denemarken m.b.t. Karnevalschiff, Henning Henningsen, 1948
- op pag. 113 een briefje met aantekeningen van D.E.
- zelfgemaakt kaartje van L.H. voor de geboorte van Jacqueline Renée, 31-1-1948

7) “Uit Uilenspiegels kring”, door: D.E., uit de serie: Van Gorcum’s Historische Bibliotheek, deel 23, Assen, 1940, 128 p.

- voorin geplakt: lijst met kranten en tijdschriften waarin de uitgave is aangekondigd
- met kleine briefjes met aantekeningen van D.E. op pag. 43, 51, 85 en 89.

8) “Gemeene gronden in Noord-Brabant in de Middeleeuwen”, in het licht gegeven door: D.E., Utrecht, 1941, 378 p., uit de serie: Oud-vaderlandsche rechtsbronnen, derde reeks, deel 9

- los voorin het boek: 2 getypte uittreksels uit gemeentearchieven
- brief aan D.E. van het Algemeen Rijksarchief, 1948
- op pag. 167 een fraai gemaakte boekenlegger met de initialen van D.E.
- op. pag. 351 een fraaie religieuze boekenlegger

9) “Levende bij de dooden; reisherinneringen van een historicus”, door: D.E., Amsterdam, [1941], 138 p.

- los voorin het boek: krantenartikel waarin D.E. genoemd wordt, 1932
- krantenartikel van D.E., Dagblad Noord-Brabant, 1932, over de Willem de Zwijger herdenking.

10) “De ministerialiteit in het graafschap Holland”, door: D.E., Assen, 1943, 80 p., uit de serie: Van Gorcum’s Historische Bibliotheek, deel 26

- met marginalia van D.E.
- voorin geplakt: lijst met kranten en tijdschriften waarin de uitgave is aangekondigd
- los voorin het boek: brief aan D.E. van P.W.A. Immink, 1948
- briefkaarten aan D.E. van Johan Huizinga (1872-1945), Leiden, 1935, en De Steeg, 1943

- aflevering van het blad: “Museum; maandblad voor philologie en geschiedenis”, vol. 51, nr. 7, 1944 met verwijzing in de recensies naar D.E. ’s Uilenspiegel
- getypt vel met verwijzingen naar “Les negociations du President Jeannin”, Parijs, 1821-2
- gedeelte uit boekfolder over historische boeken
- gedrukt formulier: “Prijsvragen uitgeschreven door de rector en senaat van de R.U.U. op 1 mei 1950”.

11) “Ulenspieghel; van Ulenspieghels leven ende schimpelijcke wercken, ende wonderlijcke avontueren, die hi hadde, want hie en liet hem gheen boeverie verdrieten”, naar het facsimile van den eersten Nederlandschen druk van Michiel Hillen van Hoochstraten te Antwerpen uit 1520, verlucht met illustraties naar de oorspronkelijke houtsneden en ingeleid door D.E., Utrecht, 1943, 81 p.

- los voorin het boek: brief aan D.E. van F.F. Blok, 1949
- 4 boekrecensies over dit boek, 1944

12) “Problemen der Institutionele geschiedenis van Nederland; rede ter aanvaarding ambt van Gewoon Hoogleraar in Alg. en Vaderl. Gesch. Middeleeuwen, R.U.U., 1946”, door: D.E., Assen, 1946, 26 p.

- los voorin het boek: “Buitenlandsche literatuur” door: E.C.M. Prins
- gelukwens aan mevr. Enklaar (Agnes) van onbekende zender vanuit het Kabinet der Koningin, met een krantenfoto ingesloten, 16-2-1946
- boekaankondiging van dit boek
- felicitatiebrief aan D.E. van C.J. van Andel, ab-actis van de gezamenlijke literaire studentencorpsen, 1946
- kaartje met gedicht op het 10 jarig professoraat van D.E. s.d. (1956)
- aktiefolder ter inzameling van geld voor Stichting “De Opbouw” op persoonlijke titel aan D.E. gezonden ter ere van zijn 60ste verjaardag (1954)
- gedrukte aankondiging in affichevorm van de oratie van D.E. tot gewoon hoogleraar te Utrecht, 1946
- adreswijzigingsformulier van de verhuizing van de familie D.E. van Breda naar Utrecht, 1946
- envelop aan D.E. uit Lochem met diverse kleine krantenknipsels m.b.t. D.E.

- felicitatietelegram van pastoor Kocken ter ere van ambtsaanvaarding D.E., 1946
- gedrukt bedankkaartje in envelop 'Voor uw vriendelijke gelukwenschen met mijn benoeming'
- getypt verslag van de 50ste bijeenkomst in Utrecht van de Philologisch Historische Kring, 1950
- 3 boekrecensies over dit boek, 1947.

13) "Dwonder van Claren IJse en Snee; een verloren en teruggevonden gedicht van Jan Smeken", met inleiding en aantekeningen uitgegeven door R. Pennink en D.E., met een schetskaart, Den Haag, 1946, 54 p.

- los voorin het boek: handgetekende kaart met Frans onderschrift
- zelfgetekende dubbelkaart met Hollandse tekst ter ere van D.E.'s 60ste verjaardag, 1950 handtekening onleesbaar (lijkt op: D. Ternhus)
- boekbespreking van dit boek, diverse krantenartikelen in relatie tot dit boek, 5 x
- boekaankondiging van de uitgever Martinus Nijhoff

14) "Regels voor het uitgeven van historische bescheiden", in opdracht van het bestuur van het historisch genootschap (gevestigd te Utrecht), herzien door: D.E. en A.J. van de Ven, Utrecht, 1948, 26 p. Doorgeschoten exemplaar ter voorbereiding van de herziene uitgave van 1954. [zie ook 18 en II]

- met veel aantekeningen van D.E.
- boekbespreking van de uitgave van 1948, met losse aantekeningen van D.E. om deze in de uitgave van 1954 te verwerken
- los voorin het boek: bruine envelop met: 5 briefkaarten en 3 brieven aan D.E., alle 1948, van:
  Werner Kaesi, Basel (in het Frans)
  E. Perroy, Lille (in het Frans)
  Paul Bonenfant, Brussel (in het Frans)
  Philip Grierson, Gonville and Caius College, Cambridge (in het Engels)
  H. Niermeyer, Amsterdam, 2 x
  onbekend
  onbekend, Groningen
- bruine envelop met brief van A.C.F. Koch, Atheneum-bibliotheek te Deventer, aan D.E., 1954

- een boekfolder ter promotie van: “Een Middelnederlands bronnenboek”
- getypt briefje aan Mej. Dr. M. Simon Thomas, 1948

15) “De Stichtse landbrief van 1375”. Mededelingen der K.N.A.W., afd. letterkunde, nieuwe reeks, deel 13, nr. 8, door: D.E., Amsterdam, 1950, 45 p.

- los voorin: een recensie over deze publicatie

16) Cerutti, F.F. X. et. al.: “Geschiedenis van Breda: de middeleeuwen”, redactie: D.E. et al., Tilburg, 1952, 338 p.

- los voorin het boek: aanbiedingsbrief van het boek aan D.E. van: P.F. Ruijgh, secretaris van de redactiecommissie, 1952.
- brief van burgemeester en wethouders van Breda, als antwoord op D.E.’s mededeling dat hij zich terugtrekt uit de redactiecommissie van het tweede deel van “Geschiedenis van Breda”, 1952.
- programma voor de opening der Nationale Oranjeviering te Breda, 10 juli 1952, met bijbehorende uitnodigingskaart voor D.E. en zijn vrouw
- folder betreffende de Akademiedagen voor Noord-Brabant en Limburg door de K.N.A.W. georganiseerd, Breda 1957, met achterop twee prenten van Breda.
- Oude gedrukte prent van Bergen (in potlood: Steenbergen), uitgeknipt uit een document met op de achterkant een tekst die gaat over een nalatenschap: ‘Nalatenschap van wijlen verm. weledelachtbare heere Johannes Jacobus van Maas, Batavia den 26^{e} Maij 1803. Was getekend I. Ketelaar No. … taxis … Accordeert met deszelfs principaal, Amsterdam, 7 september 1804, E.J. Bondt’. Het gaat om Jacobus Johannes van Maas (Utrecht), die in 1777 in Batavia aankwam en tot 1796 in dienst was van de VOC.
- los op pag. 123: brief aan D.E. (en overlijdensbericht) van Pater Placidus
- krantenartikelen betreffende (het overlijden van) Pater Placidius 1959, 4 x
- los op op pag. 263: een losse prent van Breda (Chr. Schüler en J. Richter; uitgegeven door Van Goor, Gouda)

- los achterin: boekje “Groote Kerk te Breda”, s.d. (opdracht: Voor Ton Enklaar) met 2 krantenartikelen over opgravingen in deze kerk, 1937

17) “Was Jeanne d’Arc een duivelvereerster?”. Mededelingen der K.N.A.W., afd. letterkunde, nieuwe reeks, deel 16, nr. 11, door: D.E. Amsterdam, 1953, 30 p.

- los voorin: 2 brieven van de K.R.O. aan D.E., Hilversum 1958
- krantenartikel betreffende Jeanne d’Arc door J.A. van Hamel, Elseviers weekblad, 13-5-1953
- getypt gedicht voor: Machteld van Foreest, studente in de middeleeuwse geschiedenis, getiteld: “Jehanne”, Den Haag, 1955
- brief aan D.E. van uitgeverij Elsevier, Amsterdam, 1958
- folder van de L’Eglise St. Pierre d’Utrecht, nr. 153, 1956/57

18) “Regels voor het uitgeven van historische bescheiden; in opdracht van het bestuur van het historisch genootschap te Utrecht, opnieuw herzien door D.E. en A.J. van de Ven, Utrecht, 1954, 27 p. [zie ook 14 en II]

- los voorin het boek: brief aan D.E. van P. Gerbenzon, 1956
- brief aan D.E. van van A.C.F. Koch, Oud-archief van de gemeente Deventer, 1954
- brief aan D.E. van F. Ketner, Rijksarchief in de provincie Utrecht, 1954
- brief aan D.E. van G.I. Lieftinck, bibliotheek R.U.L. (Leiden), 1954
- ansichtkaart van Herhet (Houyet) in het Frans aan D.E. van Paul Bonenfant, 1954
- briefkaart aan D.E. en zijn vrouw uit Groningen (Rode Weeshuisstraat 21), 1954

19) “Herdenking van Alfons Dopsch (14 juni 1968 – 1 september 1958)”, door D.E. (overdruk uit het jaarboek der K.N.A.W., 1953-1954), met op kaft de letters: v.d.S.

20) “De brieven van Jeanne d’Arc”, uitgegeven door: D.E. en J.M. van Winter, uit de serie: Fontes minores medii aevi, Groningen, 1954, 62 p.

- los voorin het boek: artikeltjes m.b.t. het verschijnen van dit werkje en recensies erover, 10 x

- een losse pagina uit “Dans les pas de Jeanne d’Arc” met reproductie van haar brief uit 1429

21) “De eenhoorn uit Jacob van Maerlant’s ‘Der naturen bloeme’, geschreven omstreeks MCCLXVI”, Breda, Eenhoorn Pers, 1954 (originele tekst met vertaling door D.E.), ca. 12 p.

22) “La fille au grand cœur; etudes sur Jeanne d’Arc”, door: D.E. en R.E. Post, Groningen, 1955, 88 p., uit de serie: Bijdragen van het Instituut voor Middeleeuwse geschiedenis der R.U.U., vol. 28

- los voorin het boek: 3 recensies over dit boek, 1956, 1960 en 1962, de laatste twee opgestuurd door de uitgever, Wolters
- een brief aan D.E. van Willem van Elden, 1960.
- 1 krantenknipsel, D.E., “Het stralende leven van Jeanne d’Arc”, De Groene Amsterdammer, 25-12-1954

23) “De gestaarte Engelsman”, Mededelingen der K.N.A.W. afd. letterkunde, nieuwe reeks, deel 18, nr. 5, door D.E., Amsterdam, 1955, 35 p.

- met aantekeningen van D.E.
- los voorin: een recensie over dit boekje uit de Leeuwarder Courant
- op pag. 111 losse briefjes met aantekeningen, 3 x
- op pag. 133 een brief aan D.E. van W. Asselbergs, Nijmegen, 1958

24) “Oorkonden betreffende een tiental marken”, uitgegeven door: D.E. en J.P. Monte Ver Loren, uit de serie: Fontes Minores Medii Aevi, vol. 4, R.U.U., Groningen, 1956, 80 p.

- los voorin het boek: 2 recensies over dit boekje, een uit 1959, opgestuurd door uitgeverij Wolters

25) “Lezende in buurmans hof; literair-historische opstellen”, door: D.E., Zwolle, 1956, 110 p., uit de serie: Zwolse reeks van taal- en letterkundige studies, nr. 3.

- los voorin het boek: kaart van Musée Condé-Chantilly aan D.E. van onbekend, 1957

26) “Varende Luyden; studiën over de middeleeuwse groepen van onmaatschappelijken in de Nederlanden”, door: D.E., uit de serie: Van Gorcum’s Historische Bibliotheek, deel 12, Assen, 1956, 156 p.

27) Jappe Alberts, W. “Dit sijn die wonderlijcke oorloghen van den doorluchtighen hoochgheboren prince, keyser Maximiliaen. Hoe hij eerst int landt quam. Ende hoe hij vrou Marien trouwde”, met voorwoord van D.E., Groningen, 1957, 176 p.

- los voorin het boek: boekenlegger met kerstwensen voor D.E. en zijn vrouw Agnes van Pieter en Lien Geyl, 1957
- brief aan Enklaar van alle collega’s met beterschapswensen en ca. 40 handtekeningen
- blaadje met aantekeningen van D.E. over het boek
- uitnodigingskaart voor het 50-jarig jubileum van het Instituut voor Middeleeuwse Geschiedenis, met tentoonstelling over prof. Oppermann, 1957
- aankondigingsfolder voor dit boek met verzoek tot voorinschrijving door D.E., 1956
- recensie van dit boek door: C.W. Mönnich, De Groene Amsterdammer, 21-12-1957

28) “De herkomst van het Spaanse keizerschap”, Mededelingen der K.N.A.W., afd. letterkunde, nieuwe reeks, deel 20, nr. 3, door: D.E., Amsterdam, 1957, 7 p. (con un resumen en Español)

- los voorin: een recensie over dit boek, 1957

29) “Peilingen in de beschavingsgeschiedenis van Spanje”, Mededelingen der K.N.A.W, afd letterkunde, nieuwe reeks, deel 21, nr. 1, door: D.E., Amsterdam, 1958, 20 p.

- los voorin: brieven aan: D.E. van: Helene Wagenaar Nolthenius, Utrecht, 2 x, 1958 en 1959 of later
- brief aan D.E. van: I. Eysinga, Leiden, 1958
- krantenknipsel met de aankondiging van dit boek
- los op pag. 13 een brief aan: D.E. van onbekend (lijkt op: A. Jongheer), Faculteit der Letteren, Rijksuniversiteit Groningen, 1958

30) “Un chapitre Espagnol sur Jeanne d’Arc”, Mededelingen der K.N.A.W, afd letterkunde, nieuwe reeks, deel 21, nr. 11, door: D.E., Amsterdam, 1958, 8 p. (con un resumen en Espagnol)

- op voorkant: “Drukproef Revisie”, met correcties

31) “Herfstlicht op velden van cultuur; cultuur-historische opstellen”, door: D.E., Assen, 1961, 134 p. uit: Van Gorcum’s Historische Bibliotheek, deel 65

- los voorin het boek: een boekenlegger (Christmas greetings from Jan and Emy)
- 2 boekrecensies over dit boek, 1963
- folder ter aankondiging van dit boek door de uitgeverij Van Gorcum

32) “Varende Luyden; studiën over de middeleeuwse groepen van onmaatschappelijken in de Nederlanden”, door D.E., Arnhem, 1975, 164 p. (derde ongewijzigde herdruk van de uitgave van 1956).

- zie verder Varia 3 (blad drukproef) en 4 (handgeschreven lijst van publicaties).

<u>Boeken geschreven door anderen op alfabetische volgorde, A-F</u>

A) Enklaar, A.H. “The Hadra vases; samenvatting”, s.l., s.d., 7 p. (Arnold Helmig Enklaar, behorend bij diens proefschrift, UvA, 1992)

B) Enklaar, Joannes Eliza. “Stellingen ter verkrijging van den graad van Doctor in het Romeinsch en Hedendaagsch Recht … te Leiden … 1876”, Leiden, 1876, 12 p. (van D.E.’s vader, met goudopdruk: J.E. Enklaar, Stellingen)

C) Enklaar, J.P. “Wel Grieksch! naar aanleiding van Dr. Buringh Boekhoudt’s brochure ‘Geen Grieksch meer!’”, Breda, s.d. [1909], 31 p. (Jan Pieter Enklaar (1881-1958), half-broer van D.E.)

D) Jorissen, T. “Historische bladen”, Haarlem, 1895, 231 p.

- voorin geplakt: diploma: Ornatissimum Iuvenum Diedricum Theodericus Enklaar cum e Classe secunda provehertur, hoc historiae, geographicae praemio ornarunt Gymnasii Rheno-Traicetini Curatores, 16-7-1910, en 6 handtekeningen

E) Kipp, P.J. “De evolutie van een gebouw. Janskerkhof 3: Klooster, Statenzaal, Laboratorium” t.g.v. afscheid C.P. Raven, hoogleraar Zoölogie, Utrecht, 1974, pag. ongenummerd

F) Oppermann, O. “Späte Ernte”, Düsseldorf, 1926, 32 p. (gedichtenbundel, gedrukt in oplage van 200)

- voorin de opdracht: “für D.Th. Enklaar, 12 Nov. 1940, O. Oppermann”

<u>Overige boeken/catalogi zonder auteur, I-V</u>

I “Gedenkboek 1887-1962. Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan Stedelijk Gymnasium Breda”, onder redactie van: P.W. Moens, Breda, 1962, 132 p.

- los voorin het boek: errata
- stencil met een tekst over Herakleitos van de rector
- envelop aan A.P. Enklaar met uitnodiging voor de reünie van het Gymnasium te Breda, 1962, met een deelnamebewijs hiervan en een folder over de stad Breda, het programmaboekje van het jubileum met daarbij nog memorabilia van het bezoek aan Breda in 1962 (restaurant Boschhek, Foto van Rooy), 3 x
- een In Memoriam Diederik Theodorus Enklaar, 1894-1962, van F.W.M. Hugenholtz [Jaarboek der Rijksuniversiteit te Utrecht, p. 29-31, met portret op de omslag]
- op pagina 97 kleine zwart-witfoto’s, eindexamen 1944, met leerlingen en leraren, 3 x

II “Regels voor het uitgeven van historische bescheiden”, vastgesteld door het bestuur van het Historisch Genootschap (gevestigd te Utrecht), Amsterdam, 1915, 40 p. [zie ook 14 en 18]

- doorschoten exemplaar met veel aantekeningen van D.E.

III "Book auction sale: Middle Ages, history of law, history and topography, theology and orientalia, varia", veilingcatalogus van Beijers, met daarin 'the library of the late Dr. D. Th. Enklaar, the library of the late Jhr. Mr. D. G. Rengers Hora Siccama', etc., Utrecht, 22/23-1-1963, 172 p.

- los voorin het boek: 3 fol. met daarop de bedragen die de boeken / prenten van D.E. op de veiling hebben opgebracht, gestuurd door Beijers aan mevr. Enklaar, januari 1963
- 1 fol. met daarop de bedragen die de boeken / prenten van D.E. op de veiling hebben opgebracht, gestuurd door Beijers aan mevr. Enklaar, maart 1963. Deze bevond zich oorspronkelijk in IV, maar kan daarop geen betrekking hebben.

IV "Book auction sale: music and musicology, literature, varia", veilingcatalogus van Beijers, 'collected by the late Dr. Fred Hamel, Hamburg, ... the Goethe Collection of the late mr. F.A. Beunke, Zeist', Utrecht, 3-4-1963, 109 p.

V "Dancwerk; opstellen aangeboden aan D.E. ter gelegenheid van zijn 65ste verjaardag", Groningen, 1959, 362 p., bundel artikelen met bijdragen van velen

- los voorin het boek: envelop aan: D.E. met daarin aankondigingsformulier voor dit boek met daarbij een voorintekenformulier
- envelop met vooraankondigingen en recensies over "Dancwerk" en "Herfstlicht op velden van cultuur" ca. 1960, 6 x
- een felicitatiekaart met bedankkaart van D.E.

<u>Map met Varia, omslagen 1-4</u>

Omslag 1

Legpuzzel in doos (ca. 6 stukken ontbreken), Art. Anst. v. E. Hochdanz, Stuttgart, s.d. (waarschijnlijk late 19de eeuw of begin 20ste eeuw), met als voorstelling boerenlandbouw (C. Offerdingen, p. 67), met achterop in handschrift: "van Foreest"

Omslag 2

Los katern met opschrift: "Afdruk uit: "De Gids", dec. 1895, met als titel: "Vermakelijke Nederlandsche geschiedenis", door: N.D. Doedes, p. 485-507, met daaraan vastgeplakt een andere losse gedrukte pagina met

daarop in handschrift: “Weledelgestr. Heer en Mevrouw J.E. Enklaar, Utrecht” (ouders van D.E.) met daarbij enige postzegels, verzonden in 1905 uit Leeuwarden volgens de poststempel, met ex libris van D.E.

Omslag 3

Losse gedrukte pagina met als titel: “Spaanse hulp bij Nederlandsche moeilijkheden”, door: D.E. Drukproef met aantekening ‘gelieve vijfentwintig overdrukken’, met correcties. Voor de publicatie in vier delen in *De Nieuwe Taalgids* 52, 1959.

Omslag 4

Gelinieerde schriften I en II met als opschrift: “Lijst van de geschriften van D. Th. Enklaar”, waarin 279 nummers opgenomen zijn (dit is waarschijnlijk het complete oeuvre van D.E.), 1922-1961

- los voorin schrift I een zwart-witfoto van een middeleeuws beelje van een schip met vier personen.
- los voorin schrift II een uitnodiging tot de benoeming tot bijzonder hoogleraar in de parapsychologie van W.H.C. Tenhaeff, 5-10-1953; en een pakketje losse gelinieerde handgeschreven blaadjes met daarboven in potlood: ”Scriptie doctoraal, 1 Febr. 1922, Enklaar”, verdere gegevens ontbreken, 12 p. Begint met: ‘Men is gewoon Frederik van Eeden tot de hoofdfiguren van ’80 te rekenen’.